

PENGARUH TARAF HIDUP DAN PENGLIBATAN POLITIK PILIHAN RAYA DALAM MEMBENTUK KESEJAHTERAAN HIDUP KOMUNITI ORANG ASLI

(Influence on Living Standard and Politic of Election Involvement in Shaping Well Being of Orang Asli)

Junaidi Awang Besar, Vivien W.C. Yew & Novel Lyndon

ABSTRAK

Taraf hidup dan penglibatan politik dapat mempengaruhi kesejahteraan hidup individu dan masyarakat. Namun kedua-dua indikator tersebut boleh dijejaskan oleh kemiskinan hidup. Peminggiran, kemiskinan dan *midset* mereka menjadi faktor yang menghalang mereka untuk meningkatkan taraf hidup dan penglibatan awam mereka dengan masyarakat luar dan arus pemodenan semasa. Justeru adalah menjadi tujuan kajian ini untuk melihat dan menganalisis pengaruh taraf hidup dan penglibatan awam dalam mempengaruhi kesejahteraan hidup masyarakat Orang Asli. Kajian ini menggunakan metod analisis data primer iaitu soal selidik di lapangan dan rujukan kepustakaan (sekunder) yang merangkumi analisis kandungan buku-buku rujukan akademik, artikel jurnal, kertas seminar dan persidangan. Hasil kajian mendapati dari segi taraf hidup, majoriti responden mengurangkan langganan ke kedai untuk keperluan asas atau tempat-tempat yang lain kerana mereka berusaha untuk melakukan langkah-langkah penjimatan dalam suasana ekonomi yang tidak menentu ini. Dari segi penyertaan awam atau penglibatan dalam politik pilihan raya, hampir separuh responden tidak menunaikan tanggungjawab mereka sebagai pengundi pada pilihan raya umum yang lalu kerana tahap pengetahuan dan kesedaran mereka dalam hak untuk memilih dan bersuara masih rendah. Justeru, untuk memastikan kesejahteraan hidup mereka terjamin, mereka perlu aktif dalam aktiviti awam sama ada dari segi memilih dan bersuara agar hak dan kepentingan mereka terbela dan diambil perhatian oleh pihak berkuasa. Justeru, semua pihak sama ada pihak berkuasa, NGO, kaum lain mahupun Orang Asli sendiri perlu membantu Orang Asli dalam meningkatkan taraf hidup mereka seterusnya memperluaskan penglibatan politik dalam memajukan Orang Asli ke persada negara dan antarabangsa.

Kata kunci: Taraf hidup, penglibatan politik, aktiviti awam, kesejahteraan hidup, Orang Asli,

ABSTRACT

Living standards and politics involvement can affect the well-being of individuals and society. However, both of these indicators can be explained by poverty. Marginalization, poverty and their midset become a factor that prevents them to improve their living standards and their public engagement with the outside communities and modernization. Thus it is the purpose of this study

to analyse the effect of the standard of living and public involvement in the well being of the Orang Asli community. This study used primary data analysis methods of questionnaires in the field, while further strengthening the results and analysis of the study conducted by reference library (secondary) which includes content analysis of academic reference books, journal articles, seminars and conferences. The study found that in terms of living standards, the majority of respondents to reduce subscription to shop for basic needs or other places because they are trying to do the austerity measures in an atmosphere of economic uncertainty. In terms of public participation or involvement in electoral politics, almost half of respondents did not fulfill their responsibility as voters at the last general election because of the level of knowledge and awareness of their right to vote and to speak low. Therefore, to ensure their welfare is safeguarded, they should be active in public activities whether in terms of selecting and expression to their rights and interests are protected and taken care by the authorities. Thus, all parties whether the authorities, NGOs, other communities or Orang Asli peoples themselves should help Orang Asli to improve their lives subsequently expand political involvement in the development of Orang Asli to national and arena of international.

Keywords: Standard of living, political involvement, public activities, well being, Orang Asli,

PENGENALAN

Orang Asli mempunyai cara hidup mereka sendiri sejak dahulu lagi. Mereka dipercayai berasal daripada tanah besar Asia yang berhijrah dari satu tempat ke tempat yang lain. Penghijrahan tersebut berlaku disebabkan oleh ketidaksuburan tanah, kemerosotan sumber, ataupun kerana perbalahan di kalangan mereka. Namun, kini kebanyakan daripada mereka telah menjalani cara hidup yang moden dan menetap di suatu kawasan dengan lebih baik sebelumnya. Mereka cuba menyesuaikan diri dengan arus pemodenan dari semasa ke semasa, namun didapati mereka dilihat masih terpinggir daripada pemodenan di kawasan bandar atau masyarakat lain. Mereka dilihat sebagai suatu komuniti yang dipinggirkan, mempunyai taraf hidup yang rendah dan dikatakan mempunyai penglibatan awam yang minimum. Justeru, timbul persoalan terhadap hala tuju dan masa depan kesejahteraan hidup mereka. Pertamanya dari segi proses peminggiran iaitu soal peminggiran dalam pemilikan tanah dan sumber manusia iaitu dari segi peluang pekerjaan dan perolehan pendapatan serta pembahagian projek kerajaan kepada mereka. Seterusnya dari segi Akta 1934 iaitu semakan semula terhadap hal yang berkaitan dengan hak dan kedudukan definisi Orang Asli. Berikutnya ialah dari segi kedudukan Orang Asli di sisi masyarakat orang Melayu iaitu hak mereka di kalangan orang Melayu. Keempatnya kedudukan Orang Asli dalam kerangka masyarakat Melayu iaitu persepsi orang Melayu terhadap Orang Asli. Kelima pula ialah penerimaan Orang Asli terhadap nilai-nilai dari luar iaitu nilai-nilai sains dan teknologi serta kuasa politik dan yang keenam ialah belia Orang Asli dan masa depan (Hood & Sarah 2002). Orang Asli dilihat terpinggir dalam soal bantuan kewangan, bantuan bukan kewangan, pendidikan, penyertaan politik, pemilikan tanah, pekerjaan yang produktif, kemudahan asas dan kesihatan. Aspek kemiskinan Orang Asli pula dapat dilihat kepada peminggiran, taraf pendidikan

isi rumah, umur ketua isi rumah, saiz isi rumah, jantina ketua isi rumah, jenis pekerjaan ketua isi rumah dan klasifikasi kawasan.

Selama ini, angka-angka berkaitan dengan kemiskinan di Malaysia adalah berlandaskan perkiraan daripada Penyiasatan Pendapatan Isi Rumah yang dijalankan oleh Jabatan Perangkaan Negara setiap dua tahun sekali. Malangnya, penyiasatan tersebut tidak pernah memasukkan Orang Asli sebagai sebahagian daripada sampel yang dikaji. Hanya selepas barulah satu tindakan diambil oleh Bahagian Pembasmian Kemiskinan Jabatan Perdana Menteri dengan mengadakan satu bancian yang meliputi 75 buah perkampungan Orang Asli seluruh Semenanjung Malaysia untuk mendapatkan profil tersebut. Kini, Orang Asli yang masih tinggal dalam penempatan asal mereka, masih mempunyai tahap kemiskinan yang serius jika dibandingkan dengan masyarakat lain di Malaysia. Mereka dilihat seolah-olah terpinggir daripada arus pemodenan cara hidup di luar kawasan penempatan mereka (Mohd Fauzi 2006; Mohd Fauzi & Nor Aini 2009). Dari segi persekitaran kawasan semula jadi, kawasan penempatan mereka sedang dibangunkan dengan projek-projek pembangunan seperti ekopelancongan, kegiatan pembalakan, pembinaan empangan dan infrastruktur dan sebagainya. Justeru kajian ini akan merungkai dan menganalisis pengaruh taraf hidup dan penglibatan politik dalam mempengaruhi kesejahteraan hidup masyarakat Orang Asli.

SOROTAN KAJIAN LEPAS

Bagi kajian lepas mengenai peningkatan taraf hidup Orang Asli, Voon et al. (1979) menjelaskan bahawa kejayaan program pembangunan bagi peningkatan taraf hidup dan sosioekonomi Orang Asli bergantung kepada faktor kemanusiaan Orang Asli itu sendiri. Ganason (1983) mendapati penglibatan komuniti luar dalam kehidupan masyarakat Orang Asli Semelai telah mengubah institusi-institusi Orang Asli Semelai dengan pesat. Komuniti Melayu dan Cina mendedahkan komuniti Semelai ke arah pembangunan yang radikal dan meluas.

Hasan (1996) menjelaskan bahawa Orang Asli perlu meningkatkan tahap pelajaran mereka agar mereka dapat melibatkan diri dalam sektor ekonomi dengan lebih baik seterusnya dapat meningkatkan kualiti dan kesejahteraan hidup mereka seiring dengan masyarakat luar. Kemf & Vo Quy (1999) dalam kajian etnik minoriti iaitu etnik Ede, M'ngong, J'arai, Lao dan Kinh di Vietnam menghuraikan bahawa etnik minoriti di negara tersebut perlu diberi hak untuk memiliki tanah sendiri di zon penampakan berhampiran Taman Negara Yok Don, Vietnam agar mereka dapat menjalankan aktiviti sosioekonomi secara menetap dan tidak mencerooboh kawasan taman negara tersebut. Ini dapat meningkatkan taraf hidup mereka seterusnya dapat mengekalkan kelestarian adat dan nilai tradisi mereka yang dapat dimanfaatkan dalam industri ekopelancongan sosiobudaya di Vietnam.

Nicholas (2000) menjelaskan Orang Asli perlu diberi hak untuk memiliki tanah dan mengusahakannya sendiri agar mereka dapat hidup berdikari seterusnya dapat memajukan kehidupan mereka dari semasa ke semasa. Rosmizawati (2003) mendapati faktor-faktor yang mempengaruhi pencapaian anak-anak Orang Asli ialah faktor persekitaran dan budaya, kurangnya pengawasan dan aspirasi ibu bapa, tiada rol model atau tokoh Orang Asli yang berjaya dan tiada persaingan yang positif. Abdul Talib (2003) menjelaskan Orang Asli

meningkatkan taraf hidup mereka dengan memburu hasil hutan, bertani, membuat kraftangan serta bekerja dengan agensi kerajaan dan swasta. Meskipun mereka bekerja, mereka juga mahukan pihak kerajaan menyediakan prasarana-prasarana seperti jalan raya, kemudahan telefon dan sebagainya yang dapat memperbaiki kehidupan mereka.

Khuzaini (2004) dalam kajian 'Keberkesanan Rancangan Petempatan Semula (RPS) dalam Memperbaiki Tahap Pendidikan Komuniti Asli Temuan di Kuala Kubu Bharu, Selangor' mendapati telah banyak kemudahan pendidikan disediakan untuk Orang Asli di kawasan kajian namun kualiti dan kuantiti dari segi pencapaian masih tidak memuaskan dan tidak menunjukkan sebarang perubahan. Ini berkaitrapat dengan kerjasama antara guru dan ibu bapa juga kurang memuaskan. Malahan paling penting perkara bagi mengatasi masalah ini adalah sikap semua pihak perlu berubah terhadap pendidikan.

Noor Hayaati (2005) menjelaskan taraf pemakanan dan kesihatan Orang Asli perlu dipertingkatkan agar mereka dapat hidup dengan sihat serta dapat berfikir dan bertindak dengan sebaiknya dalam usaha mempertingkatkan taraf kehidupan mereka dari semasa ke semasa. Kajian oleh Mustafa Omar (2005a dan 2005b) mengenai pembangunan Tasik Chini dan cabarannya ke atas kesejahteraan hidup komuniti Asli Jakun mendapati kedudukan Tasik Chini sebagai sumber kehidupan penting kepada komuniti setempat dan destinasi pelancongan yang menarik didapati semakin terancam.

Mukhtar (2006) menjelaskan agensi Kerajaan Persekutuan iaitu KETENGAH telah berusaha memajukan Orang Asli di wilayah Terengganu Tengah untuk meningkatkan taraf hidup mereka dengan menubuhkan seterusnya menggerakkan beberapa program bagi meningkatkan pembangunan modal insan Orang Asli di wilayah tersebut. Mohd Fauzi (2006) menjelaskan bahawa kemiskinan Orang Asli dapat dikurangkan melalui usaha peningkatan kemahiran dan latihan keusahawanan, program khas untuk ketua isi rumah wanita serta amalan pembangunan berpartisipasi. Fatan Hamamah (2008) menjelaskan bahawa pihak berkuasa perlu memperluaskan memberi motivasi, kesedaran dan peluang untuk anak-anak Orang Asli merancang kemajuan diri, mencipta peluang dan menggarap kemahiran dalam pelbagai bidang supaya mereka terus berjaya dalam hidup sama dengan rakyat Malaysia yang lain.

Mustaffa (2008a) menjelaskan bahawa rancangan pengumpulan semula penduduk Orang Asli mempunyai kompleksitinya sendiri kerana ia melibatkan penyusunan semula kehidupan manusia daripada keadaan sedia ada kepada suatu keadaan baru yang penuh ketidakpastian dan ketidaktentuan. Mustaffa (2008b) menghuraikan bahawa usaha ke arah membangunkan sistem nilai dan penilaian berasaskan paksi progresif, integratif dan ekspresif untuk mendasari kehidupan sosial, ekonomi dan politik Orang Asli perlu diberi perhatian serius oleh pihak berkenaan dalam rancangan-rancangan pembangunan mereka di masa depan.

Mohd Fauzi dan Nor Aini (2009) menjelaskan bahawa terdapat hubungkait antara kemiskinan Orang Asli dengan peminggiran yang mereka alami. Wujudnya hubungkait tersebut dijelaskan oleh arah dan kekuatan hubungan serta hubungkait dari aspek sebab dan akibat. Hasan et al. (2009) menjelaskan bahawa faktor yang menyebabkan Orang Asli Seletar berhadapan dengan kemelesetan kehidupan ialah kerana pembangunan Iskandar yang direncanakan itu bukan bertujuan untuk membela komuniti pinggiran seperti mereka, tetapi adalah untuk menjana ekonomi Johor dengan menjadikannya sebuah pusat perdagangan yang bertaraf dunia.

Syafrizaldi (2010) menghuraikan bahawa aktiviti penerokaan hutan telah menjejaskan perolehan sumber daya hutan oleh Suku Anak Dalam atau Orang Asli di Jambi seterusnya membantutkan usaha masyarakat tersebut untuk meningkatkan taraf hidup mereka. Er, Zalina & Joy Jacqueline (2010) menjelaskan bahawa aktiviti ekonomi masyarakat Orang Asli di Hutan Simpan Bukit Lagong masih berbentuk sara diri dan 'cukup hidup.' Sumber hutan menjana faedah ekonomi dengan kegiatan ekonomi seharian yang menyumbang kepada pendapatan dan kegiatan lain. Walau bagaimanapun, sejak beberapa dekad ini aktiviti ekonomi masyarakat tersebut telah mengalami perubahan, iaitu daripada mencari sumber hutan semata-mata kepada penglibatan dalam sektor kerajaan dan swasta.

Mustaffa (2010) menjelaskan bahawa kajian analisis perbezaan orientasi nilai dan penilaian Orang Asli adalah penting untuk mengesan cabaran masa depan dan langkah penambahbaikan bagi memastikan Orang Asli tidak terpinggir dalam arus pembangunan negara. Sigit (2012) dalam kajian Suku Anak Dalam di Jambi, Indonesia menjelaskan bahawa Suku Anak Dalam atau Orang Asli di pedalaman Jambi dapat meningkatkan taraf hidup mereka dengan memanfaatkan sumber daya alam sekitar semula jadi seperti sumber air, sumber perkayuan hutan dan sumber buahan dan tumbuhan hutan dengan tidak merosakkan alam sekitar sebaiknya. Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (2013) mencadangkan agar semua pihak mengiktiraf tanah sebagai nadi kepada indentiti Orang Asal/Asli agar mereka dapat meningkatkan taraf hidup mereka serta lebih bermotivasi untuk hidup lebih maju seiring dengan masyarakat luar. Nicholas (2014) menyatakan Orang Asal menggunakan tanah dan wilayah adat mereka bukan hanya setakat sebagai sumber makanan atau ekonomi, sebaliknya juga adalah sebagai pusat kehidupan dan dasar kepada struktur sosial dan pandangan mereka terhadap dunia. Ramle (2014) menjelaskan Orang Asli di Terengganu telah mengalami transformasi gaya hidup mereka hasil daripada program dan bantuan kerajaan kepada mereka dari segi pekerjaan, taraf pendapatan, pemilikan harta dan kehendak, kepimpinan, pemikiran dan sikap, dan persekitaran kampung yang lebih yang lebih kondusif dalam kehidupan mereka. Kajian oleh Norasmah dan Mohd Hasril (2016) menunjukkan Orang Asli mempunyai minat yang tinggi terhadap bidang keusahawanan namun mereka perlu diberi pengetahuan dan motivasi yang sebaiknya oleh pihak berwajib agar kemahuan dan minat mereka terhadap keusahawanan dapat diperkukuhkan seterusnya menjadikan mereka sebagai usahawan berjaya kelak.

Mohd Tajuddin et al. (2016) menjelaskan bahawa transformasi kerajaan dalam sosioekonomi masyarakat Orang Asli amat jelas dalam mengubah sektor pekerjaan mereka yang bersifat sara diri dan tradisional kepada sektor yang lebih menjamin pendapatan bulanan tetap dan berterusan seperti projek pembukaan pembangunan tanah rizab Orang Asli dengan penanaman pokok kelapa sawit dan ternakan ikan dalam sangkar. Junaidi et al. (2016) menjelaskan bahawa persoalan berkaitan kualiti hidup dan kesejahteraan masyarakat Orang Asli di Semenanjung Malaysia telah menjadi keutamaan dalam agenda dasar negara. Yew et al. (2016) menjelaskan bahawa untuk mencapai pendekatan holistik dalam pembangunan mampan, industri ini perlu melakukan inisiatif 'lebih banyak dan lebih baik' dengan mengurangkan penggunaan sumber, mengurangkan pemusnahan dan menghapuskan pencemaran di sepanjang kitaran hayat industri sawit bermula dari pekebun ke peruncit terakhir, sekali gus dapat meningkatkan kualiti hidup dan kesejahteraan kelompok masyarakat yang terlibat.

Junaidi & Yew (2018) dalam kajian mengenai suku Orang Asli Jah Het di Kampung Orang Asli di Kampung Sungai Mai, Jerantut, Pahang mendapati bahawa kurangnya minat daripada kelompok belia untuk bekerja dalam sektor pertanian terutamanya dalam mengusahakan pertanian kelapa sawit. Namun melalui pertanian keluarga, kegiatan ini merupakan petunjuk yang positif yang terangkum sebagai kegiatan pertanian yang mampan. Vivien, Saiful Farisin & Mohd Rusydi (2019) menjelaskan bahawa analisis data pada hasil kajian memperlihatkan kriteria-kriteria pentafsiran terhadap kualiti hidup masyarakat Orang Asli iaitu pilihan pondok buluh sebagai ruang keluarga yang selesa, hasil hutan sebagai mata pencarian, pendidikan asas 3M (membaca, menulis dan mengira) dan perubatan moden sebagai pilihan utama dalam penjagaan dan perawatan kesihatan. Vivien et al. (2020) menjelaskan bahawa petani Orang Asli mengusahakan pertanian mereka sebagai bentuk pemilikan tanah yang juga merupakan salah satu prasyarat MSPO.

Penglibatan awam dalam politik pilihan raya merujuk kepada kerangka persoalan demokrasi dan pengamalannya dalam sesebuah negara ataupun negeri iaitu 'pemerintahan rakyat, oleh rakyat dan kepada rakyat' dan diperkembangkan kepada 'atas kepentingan rakyat dan dipersetujui oleh rakyat' (Held, 1996). Sementara partisipasi politik terus mendapat perhatian pengkaji kerana ia mempunyai kepentingannya sendiri kepada keputusan pilihan raya di sesebuah negara. Partisipasi dalam artikel ini ditunjukkan berdasarkan minat dan penyertaan dalam politik dan pilihan raya, status pendaftaran sebagai pemilih dan keahlian parti. Secara khususnya, walaupun tidak banyak namun ada beberapa kajian lepas, sama ada oleh pengkaji Malaysia atau luar negara, yang dibuat terhadap partisipasi politik komuniti minoriti. Di luar negara, beberapa contoh diketengahkan di sini termasuk kajian oleh Epstein et al. (2012) yang mendakwa bahawa penyertaan politik dalam proses demokrasi oleh golongan minoriti di kebanyakan negara di dunia telah dinafikan, didiskriminasi dan diketepikan kerana bilangan mereka yang kecil, keadaan hidup mereka yang serba miskin, malah dianggap kurang memberi sumbangan kepada negara.

Hal ini disokong oleh Bertossi (2012) dalam kajiannya ke atas komuniti minoriti imigran di Perancis. Golongan imigran di Negara tersebut cuba beradaptasi dengan kehidupan dan peraturan negara, seterusnya mereka bergiat aktif dalam politik negara tersebut namun mereka tetap dipinggirkan oleh majoriti rakyat Perancis. King dan Marian (2012) dalam kajian mereka ke atas 18 etnik minoriti di Romania menjelaskan bahawa golongan minoriti diberikan peruntukan khas kerusi Dewan Perundangan bagi menyuarakan pandang mereka dalam Parlimen Romania dan mereka juga diberi subsidi dalam percukaian dan aktiviti ekonomi di Negara tersebut. Dawson (2012) pula mendapati penyertaan politik golongan minoriti Turki di Bulgaria adalah tidak aktif berbanding dengan golongan majoriti kerana sentimen politik etnik dan semangat kenegaraan amat kuat dimainkan di negara tersebut di samping hak mereka untuk untuk berpolitik telah dinafikan. Daripada contoh-contoh di atas, dapat dikatakan bahawa golongan minoriti lazimnya sukar untuk berpartisipasi dalam politik akibat pelbagai tekanan dan halangan.

Di Malaysia beberapa contoh kajian politik pilihan raya etnik minoriti, antaranya Orang Asli boleh diketengahkan di sini. Misalnya Itam (1984) yang mengkaji partisipasi Orang Asli dalam politik pilihan raya mendapati Orang Asli tidak terlibat dengan aktif dalam politik

Malaysia kerana rata-rata golongan dewasa Orang Asli masa kini tidak mempunyai pendidikan dan pelajaran yang sempurna. Ma'rof dan Zahid (2008) melaporkan bahawa penyertaan politik Orang Asli kebanyakannya melalui parti UMNO, namun hanya sebagai Ketua Cawangan di kampung mereka. Hatta (2008) mendapati tahap kesedaran politik komuniti Orang Asli masih lagi rendah. Rata-rata responden yang beliau kaji tidak menyertai mana-mana parti politik dan tidak mengetahui tentang isu politik semasa.

Di sebalik kemaraan parti-parti pembangkang, keadaan politik di Sarawak yang juga mempunyai etnik minoriti seperti Orang Asli iaitu Orang Ulu sebenarnya boleh dikatakan stabil. Kepimpinan negeri Sarawak yang mantap dan janji BN untuk memenuhi keperluan pengundi membantu BN meraih kemenangan dalam PRU DUN Sarawak 2011 melalui undi Orang Ulu di kawasan-kawasan dominan etnik tersebut (Junaidi et al. 2010; 2012). Jin (2010) dalam kajiannya melaporkan, keputusan PRU 2008 menunjukkan bahawa pergantungan negeri-negeri tersebut kepada pemerintah BN bagi tujuan kesinambungan pembangunan, menjadikan isu pembangunan terus relevan kepada para pengundi, khususnya yang tinggal di luar bandar. Ini ditambah pula dengan faktor ketersampaian yang rendah dan mobiliti yang sukar sehingga menyebabkan sumber maklumat politik mereka hanya bergantung kepada media arus perdana seperti televisyen dan akhbar yang sememangnya dikuasai BN. Hal ini menjelaskan mengapa sokongan masyarakat luar bandar terutamanya pengundi Iban dan etnik minoriti lain termasuk Orang Ulu kepada BN masih tetap utuh.

Sehubungan dengan itu, di Sarawak juga Jeffrey (2011) mendapati bahawa faktor etnik masih lagi penting dalam mencorakkan politik dalam pilihan raya di kawasan Telang Usan. Bagi kawasan Telang Usan, kemenangan mahupun kekalahan sesebuah parti masih lagi dipengaruhi oleh 'undian' etnik Kenyah dan Kayan. Ini disebabkan populasi etnik Kenyah dan Kayan jauh lebih ramai jika dibandingkan dengan etnik-etnik Orang Ulu yang lain. Jelas di sini bahawa kemenangan di bahagian Telang Usan adalah bergantung kepada faktor pemimpin yang dilihat berkemampuan dalam menarik sokongan daripada kedua-dua etnik utama, iaitu Kayan dan Kenyah. Sarjit et al. (2011) dalam kajian mereka mendapati bahawa golongan belia dalam kalangan minoriti masih lagi cenderung memilih dan memberi kepercayaan kepada BN sebagai parti pemerintah di peringkat pusat dan negeri. Secara keseluruhannya, belia minoriti masih menerima agenda pembangunan yang dilaksanakan oleh Kerajaan Pusat/BN. Sarjit et al. (2013) menjelaskan belia minoriti Siam mempunyai peranan yang jelas sebagai pengundi dalam PRU 2013 untuk mencorak hala tuju pembangunan Negara dalam tempoh lima tahun (2013-2018).

Junaidi et al. (2014) dalam kajian 'Politik Orang Ulu di Sarawak, Malaysia' mendapati bahawa politik pilihan raya dan partisipasi politik Orang Ulu di Negeri Sarawak dapat mempengaruhi senario politik dan keputusan pilihan raya di kawasan yang didominasi oleh etnik minoriti tersebut. Pandangan mereka terhadap isu-isu semasa dan partisipasi politik mereka perlu diambil perhatian kerana mereka juga mempunyai hak untuk terlibat sama dalam menentukan prospek pembangunan dan kestabilan politik di kawasan mereka dan juga di peringkat nasional.

METODOLOGI KAJIAN

Metod kajian merujuk kepada cara atau kaedah sesuatu penyelidikan itu dijalankan serta teknik menganalisis sesuatu data yang diperoleh sama ada melalui sumber primer iaitu kaedah soal selidik dan temu bual atau melalui sumber sekunder iaitu kaedah rujukan kepustakaan dan sumber bahan daripada badan-badan atau organisasi yang mempunyai kaitan dengan penyelidikan yang dijalankan. Kajian ini menggunakan metod analisis data primer iaitu soal selidik terhadap 135 orang responden di lapangan iaitu di kawasan luar bandar (Kampung Orang Asli Pulau Carey, Kuala Langat), kawasan separa bandar (Kampung Orang Asli Sungai Buah, Sepang) dan kawasan bandar (Kampung Orang Asli Bukit Lanjan, Petaling). Jumlah responden yang dipilih adalah bersandarkan kepada persampelan yang dijelaskan oleh Sekaran (2003) iaitu saiz persampelan yang sesuai adalah antara 31 hingga 500 orang untuk sesuatu kawasan kajian. Satu set borang kaji selidik disediakan bagi mendapat maklum balas dan persepsi terhadap taraf hidup komuniti Orang Asli di kawasan kajian. Setiap sampel diberikan satu set borang soal selidik yang mengandungi persoalan seperti latar belakang responden, taraf hidup, kesejahteraan sosial, kualiti hidup, pemilikan harta dan penyertaan awam. Bagi soalan tertutup, terdapat dua jenis soalan iaitu soalan yang menggunakan skala dan soalan yang bersifat fakta. Bagi soalan skala, terdapat tiga skala jawapan yang disediakan iaitu setuju, tidak setuju dan tidak pasti manakala soalan fakta merujuk kepada persoalan latar belakang sosioekonomi yang mempunyai skop jawapan tertentu. Untuk soalan terbuka, terdapat sama ada satu atau lebih ruang jawapan yang disediakan untuk responden menjawab persoalan yang dikemukakan. Kajian ini juga melibatkan rujukan kepustakaan (sekunder) yang merangkumi analisis kandungan buku-buku rujukan akademik, artikel jurnal, kertas seminar dan persidangan. Penganalisan data melibatkan penggunaan perisian statistik SPSS bagi analisis data soal selidik yang disokong dengan maklumat sekunder yang sesuai bagi menguatkan hujah dalam hasil kajian dan perbincangan.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Taraf Hidup

Taraf hidup berkait rapat dengan pendapatan dan cara hidup individu ataupun keluarga. Taraf hidup juga boleh mempengaruhi kualiti dan kesejahteraan hidup. Dalam konteks Orang Asli yang tinggal dalam hutan atau pinggir hutan, kehidupan mereka agak ringkas kerana mereka akan hidup dengan menggunakan sebaik mungkin sumber-sumber hutan yang ada serta dapat memanfaatkan segala hasil hutan yang terdapat di sekitar mereka. Dalam mengharungi pemodenan kehidupan yang seiring dengan kemajuan negara ini, mereka hidup bersama dengan masyarakat luar dan menjalani aktiviti sosioekonomi seperti masyarakat arus perdana iaitu Melayu, Cina dan India. Mereka juga telah mula hidup dan berhubung dengan masyarakat luar kerana mereka sedar bahawa mereka tidak ingin hidup pada takuk lama dan ketinggalan seperti masa lalu. Kehidupan mereka semakin moden, bahkan mengalami gaya hidup yang semakin komplikated seperti masyarakat luar yang hidup di kawasan bandar. Justeru dalam artikel ini

ditanyakan beberapa persoalan aktiviti sosioekonomi dan dapat menggambarkan taraf hidup mereka pada masa kini.

Jadual 1: Perkara yang terpaksa dilakukan untuk menjimatkan kos sepanjang 12 bulan yang lepas

Perkara	Tidak tahu (%)	Tidak pernah (%)	Kadang-kadang (%)	Kerap (%)
Makan tanpa ayam, ikan dan daging.	2.2	23.7	47.7	26.7
Membatalkan atau menangguhkan niat anda untuk berjumpa dengan doktor.	3.8	62.9	30.3	3.0
Tidak melangani atau mengurangkan langganan anda ke kedai untuk keperluan asas atau tempat-tempat yang lain.	3.7	30.4	28.9	37.0
Mengurangkan perbelanjaan anda untuk hobi atau perkara kegemaran anda yang lain.	8.1	21.5	31.9	38.5
Menangguhkan pertukaran atau pembaikan alat-alat peribadi yang telah rosak.	8.3	22.0	12.9	56.8

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Jadual 1 menunjukkan bahawa perkara yang terpaksa dilakukan untuk menjimatkan kos sepanjang 12 bulan yang lepas. Bagi ‘makan tanpa ayam, ikan dan daging’, 47.7 peratus menyatakan ‘kadang-kadang’. Sesuai dengan masyarakat yang simple, Orang Asli makan apa yang ada terutamanya sumber yang mudah diperoleh di hutan. Mereka sudah terbiasa hidup sederhana, tidak bermewah dan makan makanan yang berharga sederhana. Bagi kenyataan ‘membatalkan atau menangguhkan niat anda untuk berjumpa dengan doktor’, 62.9 peratus responden menyatakan ‘tidak pernah’. Ini menunjukkan meskipun Orang Asli hidup dalam keadaan simple, mereka dapat hidup dalam keadaan sihat disebabkan gaya hidup dan pemakanan mereka yang sihat dan teratur. Bagi kenyataan ‘tidak melangani atau mengurangkan langganan anda ke kedai untuk keperluan asas atau tempat-tempat yang lain’ jumlah yang menyatakan ‘tidak pernah’ dan ‘kerap’ adalah seimbang. Ini menunjukkan taraf ekonomi mereka adalah bercampur antara golongan kaya dan miskin kerana kawasan kajian merangkumi kawasan bandar, separa bandar dan luar bandar yang mempunyai kadar perbelanjaan yang tidak sama antara satu sama lain.

Justeru untuk mencapai kesejahteraan hidup yang sebaiknya bagi Orang Asli, mereka perlu mengamalkan perbelanjaan terancang dan berhemah seperti melakukan penjimatan dan membeli barangan atau perkhidmatan yang perlu atau penting sahaja demi memastikan kelangsungan dan kelestarian hidup dapat dicapai dan konsisten dengan sebaiknya. Ini selaras dengan hasil kajian oleh Voon et al. (1979) yang menjelaskan bahawa kejayaan program pembangunan bagi peningkatan taraf hidup dan sosioekonomi Orang Asli bergantung kepada faktor kemanusiaan Orang Asli itu sendiri. Kesediaan Orang Asli untuk menerima perubahan budaya dan nilai material bergantung kepada mentaliti mereka terhadap nilai murni dalam sesuatu pembangunan sosioekonomi tersebut. Justeru, mereka perlu difahamkan dengan maklumat yang mencukupi serta kesungguhan pihak yang berkenaan untuk merancang

seterusnya mengimplimentasikan sesuatu program pembangunan sosioekonomi Orang Asli tersebut. Oleh itu, Orang Asli perlu berusaha meningkatkan taraf hidup mereka melalui pelajaran/pendidikan formal yang sempurna dan lengkap dari pra sekolah, sekolah rendah hinggalah sekurang-kurangnya sekolah menengah (SPM) seperti yang dinyatakan Hasan (1996) yang menyatakan bahawa Orang Asli perlu meningkatkan tahap pelajaran mereka agar mereka dapat melibatkan diri dalam sektor ekonomi dengan lebih baik seterusnya dapat meningkatkan kualiti dan kesejahteraan hidup mereka seiring dengan masyarakat luar. Namun begitu, kejayaan tahap pendidikan formal Orang Asli bergantung kepada beberapa faktor seperti yang dinyatakan oleh Rosmizawati (2003) iaitu beliau menyatakan bahawa faktor-faktor yang mempengaruhi pencapaian akademik pelajar Orang Asli ialah ialah faktor persekitaran dan budaya, kurangnya pengawasan dan aspirasi ibu bapa, tiada role model atau tokoh Orang Asli yang berjaya dan tiada persaingan yang positif. Bagi meningkatkan motivasi belajar dalam kalangan anak-anak Orang Asli, Fatan Hamamah (2008) mencadangkan agar pihak berkuasa memperluaskan memberi motivasi, kesedaran dan peluang untuk anak-anak Orang Asli merancang kemajuan diri, mencipta peluang dan menggarap kemahiran dalam pelbagai bidang supaya mereka terus berjaya dalam hidup sama dengan rakyat Malaysia yang lain.

Bagi memastikan Orang Asli mendapat perhatian pihak berkuasa bagi meningkatkan taraf hidup dan kesejahteraan dalam lingkungan mereka, Mukhtar (2006) menjelaskan agensi Kerajaan Persekutuan iaitu KETENGAH telah berusaha memajukan Orang Asli di wilayah Terengganu Tengah untuk meningkatkan taraf hidup mereka dengan menubuhkan seterusnya menggerakkan beberapa program iaitu Program Tambahan Makanan Seimbang, Program Bantuan Rumah, program keagamaan, program pendidikan dan program sosial. Program-program tersebut telah berjaya menghasilkan tempat tinggal yang selesa untuk mereka, membuka minda mereka untuk bersama masyarakat arus perdana, meningkatkan tahap pendapatan mereka untuk membangunkan ekonomi keluarga masing-masing seterusnya dapat memastikan masyarakat Orang Asli boleh berkomunikasi dengan masyarakat luar. Ini sekaligus dapat meningkatkan pembangunan modal insan Orang Asli di wilayah tersebut. Vivien et al. (2020) menjelaskan bahawa bagi meningkatkan taraf hidup dan pendapatan, petani Orang Asli mengusahakan pertanian mereka sebagai bentuk pemilikan tanah yang juga merupakan salah satu prasyarat MSPO kelapa sawit. Pertanian keluarga merupakan langkah seterusnya untuk mewujudkan pertanian lestari selain menangani penebangan hutan melalui kegiatan penanaman kelapa sawit.

Bagi isu peminggiran Orang Asli, Mohd Fauzi (2006) juga menjelaskan bahawa untuk mengatasi isu peminggiran dan kemiskinan Orang Asli di Perak, beliau mencadangkan agar pihak berkuasa meningkatkan peluang pendidikan, pemilikan rumah yang lebih selesa, kemudahan bekalan air dan elektrik yang baik, peluang pekerjaan dalam sektor yang lebih produktif serta pemilikan tanah sendiri. Di samping itu, kemiskinan Orang Asli juga dapat dikurangkan melalui usaha peningkatan kemahiran dan latihan keusahawanan, program khas untuk ketua isi rumah wanita serta amalan pembangunan berpartisipasi.

Pakaian merupakan antara keperluan yang penting dalam kehidupan. Keselesaan hidup bergantung kepada jenis dan kesesuaian masa dan tempat pakaian diguna. Sesuai dengan

kehidupan moden ini, Orang Asli tidak terkecuali daripada menggunakan pakaian yang sesuai dengan keadaan semasa.

Jadual 2: Pandangan terhadap ‘pembelian baju dan kasut dihadkan oleh wang yang dimiliki’,

Tahap	Luar bandar (%)	Separa bandar (%)	Bandar (%)
Tidak tahu	0	10.0	0.0
Sangat terhad	42.9	30.0	20.0
Agak terhad	50.0	40.0	20.0
Sedikit terhad	0	10.0	46.7
Langsung tidak dihadkan	7.1	10.0	13.3

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Dari segi pandangan terhadap ‘pembelian baju dan kasut dihadkan oleh wang yang dimiliki’, Jadual 2 menunjukkan responden di kawasan luar bandar dan separa bandar terkesan dengan keadaan ekonomi terkini. Responden di kawasan bandar hanya terjejas sedikit dengan keadaan ekonomi sekarang. Responden Orang Asli di kawasan separa bandar dan luar bandar terpaksa menghadkan pembelian pakaian iaitu baju dan kasut kerana pendapatan mereka yang tidak tetap atau bekerja sendiri dengan pendapatan yang tidak tetap berbanding responden di kawasan bandar yang kebanyakannya bekerja makan gaji dengan pihak kerajaan atau swasta. Namun begitu, kos sara hidup lebih tinggi di kawasan bandar berbanding luar bandar kerana kehidupan di bandar yang lebih komplikated dengan nilai hartanah yang lebih tinggi berbanding kawasan luar bandar. Justeru untuk mencapai kesejahteraan hidup, mereka perlu menghadkan pembelian pakaian baru dan terus memakai pakaian lama selagi pakaian tersebut boleh digunakan untuk memastikan wang yang mereka ada dapat dimanfaatkan untuk keperluan yang lebih penting kelak.

Bagi menjelaskan perkaitan mentaliti atau pemikiran Orang Asli dengan nilai dalam kehidupan sama ada nilai berbentuk material mahupun nilai non material, Mustaffa (2008b) menghuraikan bahawa secara keseluruhannya, nilai progresif ilmu (intelektual dan teknologi) dan nilai progresif ekonomi di kalangan komuniti Orang masih di tahap sederhana. Kedudukan pada tahap sederhana juga diperhatikan ke atas nilai integratif dalam komuniti terutama yang berkaitan dengan hubungan dalam keluarga/sosial, agama/spiritual dan kuasa/politik. Orientasi nilai ekspresif seni-budaya dan estetika alam sekitar penduduk pula diperhatikan masih tinggi. Secara perbandingan, orientasi nilai dan penilaian yang mendasari kehidupan komuniti kajian di rancangan-rancangan pengumpulan semula dan petempatan in-situ adalah tidak banyak berbeza dengan mereka yang menetap di kampung-kampung tradisional. Ini membuktikan bahawa usaha-usaha pembangunan ke atas komuniti kajian setakat ini masih belum mampu mengubah sistem nilai dan penilaian komuniti kajian secara berkesan. Program pendidikan yang dilaksanakan pihak berkuasa juga setakat ini belum berjaya sepenuhnya meningkatkan kesedaran dan mempengaruhi sistem nilai komuniti kajian terhadap kepentingan ilmu pengetahuan demi kemajuan diri dan keluarga mereka. Buktinya, komposisi pelajar dan belia Orang Asli di kawasan kajian yang berpendidikan diperhatikan masih rendah. Begitu juga keadaannya dengan kedudukan ekonomi komuniti kajian. Pencapaian mereka daripada segi ekonomi masih keterbelakang berbanding kaum-kaum lain di negara ini, meskipun pelbagai usaha telah

dilaksanakan oleh pihak berkuasa melalui rancangan pembangunan jangka pendek dan jangka panjang negara. Dalam konteks ini, usaha ke arah membangunkan sistem nilai dan penilaian berasaskan paksi progresif, integratif dan ekspresif untuk mendasari kehidupan sosial, ekonomi dan politik Orang Asli perlu diberi perhatian serius oleh pihak berkenaan dalam rancangan-rancangan pembangunan mereka di masa depan.

Bagi meningkatkan taraf hidup seterusnya menambahkan pemilikan barangan atau harta kekal dalam hidup Orang Asli, Norasmah dan Mohd Hasril (2016) menyatakan bahawa Orang Asli mempunyai minat yang tinggi terhadap bidang keusahawanan namun mereka perlu diberi pengetahuan dan motivasi yang sebaiknya oleh pihak berwajib agar kemahuan dan minat mereka terhadap keusahawanan dapat diperkukuhkan seterusnya menjadikan mereka sebagai usahawan berjaya kelak. Ini juga selaras dengan dapat Mohd Tajuddin et al. (2016) yang menyatakan bahawa menjelaskan bahawa transformasi kerajaan dalam sosioekonomi masyarakat Orang Asli amat jelas dalam mengubah sektor pekerjaan mereka yang bersifat sara diri dan tradisional kepada sektor yang lebih menjamin pendapatan bulanan tetap dan berterusan seperti projek pembukaan pembangunan tanah rizab Orang Asli dengan penanaman pokok kelapa sawit dan ternakan ikan dalam sangkar. Orang Asli juga diberi rumah 'in situ' melalui Program Pembangunan Rakyat Termiskin (PPRT) dengan kemudahan infrastruktur yang lain seperti jalan raya, sekolah, klinik, bekalan air dan elektrik, tempat beribadat bagi menjamin keperluan sosial masyarakat Orang Asli.

Penglibatan dalam Politik Pilihan Raya

Orang Asli juga terlibat dalam berpartisipasi awam iaitu partisipasi dalam politik. Namun mereka akan mengikut ideologi politik ketua mereka yang digelar 'Tok Batin'. Mereka akan mematuhi arahan yang dikeluarkan oleh Tok Batin seterusnya setia terhadap arahan Tok Batin. Meskipun mereka agak kurang bersuara dalam berpolitik namun mereka mempunyai nilai kesetiaan dan kepatuhan yang tinggi kepada ketua mereka.

Apabila ditanya berkenaan kelayakan untuk mengundi dalam pilihan raya umum yang lepas, 57 peratus menyatakan mereka layak (Ya) manakala 40.7 peratus menyatakan tidak layak (Tidak) dan 2.2 peratus menyatakan tidak tahu. Dapatan ini menunjukkan mereka mempunyai pengetahuan dalam hak mereka untuk mengundi namun mereka perlu didedahkan dengan lebih terperinci dan lebih analitikal terhadap isu semasa dan berani bersuara untuk memperjuangkan hak dan kepentingan mereka di negara ini demi untuk kesejahteraan hidup mereka seiring dengan kemajuan bangsa-bangsa lain. Partisipasi politik Orang Asli dapat digambarkan melalui kajian oleh Itam (1984) mendapati Orang Asli tidak terlibat dengan aktif dalam politik Malaysia kerana rata-rata golongan dewasa Orang Asli masa kini kerana tidak mempunyai pendidikan dan pelajaran yang sempurna. Meskipun sebilangannya sudah berpelajaran, namun kebanyakannya masih buta huruf. Keterlibatan mereka dalam politik secara sedar dan aktif amat terbatas. Ramai yang tinggal di kawasan pedalaman dan rata-rata tidak memahami politik pilihan raya dan erti perjuangan dalam negara yang mengamalkan sistem demokrasi.

Mereka juga tidak terdedah dengan politik, oleh itu mereka tidak berminat untuk menceburi bidang politik. Kemiskinan yang sentiasa menghimpit kehidupan mereka

membuatkan Orang Asli hanya menumpukan perhatian sepenuh masa kepada usaha mencari nafkah harian bagi menyara keluarga. Dengan itu mereka tidak mempunyai masa dan tidak terlantas langsung untuk menceburkan diri dalam bidang politik. Ma'rof dan Zahid (2008) juga melaporkan bahawa penyertaan politik Orang Asli kebanyakannya melalui parti UMNO, namun hanya sebagai Ketua Cawangan di kampung mereka. Mereka juga pernah bertanding sebagai calon Bebas menentang BN dan parti pembangkang lain, misalnya di DUN Jelai namun tewas. Justeru, mereka perlu lebih aktif menyertai mana-mana parti politik dengan berani bersuara kepada pihak berkuasa agar memberi lebih perhatian kepada mereka untuk berdiri sama tinggi dengan bangsa lain seperti Orang Melayu dan Orang Cina. Kini, Orang Asli telah mempunyai wakil rakyat atau ahli Parlimen bagi kawasan Cameron Highlands yang menang dalam Pilihan Raya Kecil (PRK) 2019 iaitu YB Ramli Mohd Nor (beliau bertanding atas tiket BN tanpa mana-mana parti komponen) dari suku Semai. Oleh itu, YB Ramli ini perlu tegas dan berani menyuarakan pandangan dan hak Orang Asli dalam Parlimen agar mendapat perhatian dan tindakan selanjutnya oleh Kerajaan yang memerintah sekarang daripada Perikatan Nasional yang turut disertai oleh BN

Berkenaan dengan pernyataan 'telah mengundi pada pilihan raya lepas', 50.4 peratus responden menyatakan tidak mengundi berbanding 49.6 peratus yang mengundi pada pilihan raya lepas. Dapatan ini menunjukkan bahawa masih terdapat sebahagian besar responden yang tidak mengundi. Ini menunjukkan bahawa kesedaran mereka terhadap kepentingan suara dan hak mereka untuk hidup dalam negara demokrasi adalah rendah namun hampir separuh responden masih tahu berkenaan tanggungjawab mereka untuk sama-sama memajukan negara. Dapatan kajian ini selaras dengan hasil kajian Hatta (2008) yang mendapati tahap kesedaran politik komuniti Orang Asli masih lagi rendah. Rata-rata responden yang beliau kaji tidak menyertai mana-mana parti politik dan tidak mengetahui tentang isu politik semasa. Malah mereka tidak mempunyai ilmu dan pengetahuan tentang parti pemerintah. Ini memberikan gambaran yang jelas bahawa masyarakat Orang Asli sebenarnya langsung tidak mengambil berat tentang hal-ehwal pentadbiran negara. Dalam konteks penyertaan dalam politik pilihan raya, bagi mencapai kesejahteraan hidup mereka perlu terlibat aktif dalam aktiviti politik sama ada sebagai ahli yang aktif bersuara ataupun menunaikan hak sebagai pengundi. Hal ini adalah penting kerana keberanian dan kepetahan dalam menyuarakan hak mereka akan memastikan segala keperluan mereka dapat dipenuhi oleh pihak berkuasa seterusnya dapat menjamin kesejahteraan hidup mereka sebaiknya.

Perkaitan Antara Taraf Hidup Dengan Penglibatan Politik Pilihan Raya

Perkaitan antara taraf hidup dengan penglibatan politik pilihan raya dalam artikel ini dilihat melalui ujian statistik taburan silang/crosstabulation. Seperti mana disedia maklum bahawa keadaan hidup Orang Asli yang jauh terpencil dengan sikap malu dan tidak kisah dengan perubahan yang berlaku dengan dunia luar menyebabkan mereka sukar dan tidak berani untuk bersuara bagi meningkatkan taraf hidup mereka melalui saluran yang dibenarkan undang-undang yang juga termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan. Begitu juga dengan hubungan antara taraf hidup dengan penglibatan dalam politik pilihan raya. Apabila taraf hidup mereka rendah,

penglibatan mereka dalam politik semakin rendah, melainkan mereka diarah oleh ketua mereka iaitu tok batin untuk menyertai mana-mana parti politik dan aktiviti kerajaan serta diberikan imbuhan yang disukai mereka seperti rokok, bahan makanan, pakaian dan gajet hiburan seperti telefon bimbit dan sebagainya. Perkara ini dapat dilihat dalam Jadual 3.

Jadual 3: Perkaitan antara taraf hidup (kecukupan keadaan kewangan) dengan penglibatan dalam politik pilihan raya

Taraf hidup (keadaan kewangan)	Mengundi dalam PRU (%)	Tidak mengundi dalam PRU (%)	Jumlah (%)
Tidak cukup	40.8	59.2	100
Hanya setakat cukup	46.2	53.8	100
Mencukupi	75.0	25.0	100
Lebih daripada cukup	66.7	3.33	100
Tidak tahu	45.5	54.5	100

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Jadual 3 menunjukkan perkaitan antara taraf hidup (kecukupan keadaan kewangan) dengan penglibatan dalam politik pilihan raya (mengundi dalam Pilihan Raya Umum/PRU). Hasil kajian menunjukkan bahawa majoriti responden (59.2 peratus) yang tidak mengundi dalam PRU mengalami ketidakcukupan kewangan dalam hidup mereka. Ini kerana mereka kecewa dengan perkhidmatan atau janji pihak tertentu untuk membantu mereka untuk meningkatkan wang mereka lalu mereka bertindak dengan tidak mengundi dalam pilihan raya untuk memilih pemimpin pada peringkat DUN atau Parlimen di kawasan mereka. Dapatan kajian ini selari dengan hasil kajian oleh Hatta (2008) yang mendapati tahap kesedaran politik komuniti Orang Asli masih lagi rendah. Rata-rata responden yang beliau kaji tidak menyertai mana-mana parti politik dan tidak mengetahui tentang isu politik semasa. Malah mereka tidak mempunyai ilmu dan pengetahuan tentang parti pemerintah. Ini memberikan gambaran yang jelas bahawa masyarakat Orang Asli sebenarnya langsung tidak mengambil berat tentang hal-ehwal pentadbiran negara. Ini dikukuhkan dengan kenyataan Itam (1984) bahawa Orang Asli tidak terlibat dengan aktif dalam politik Malaysia kerana rata-rata golongan dewasa Orang Asli masa kini kerana tidak mempunyai pendidikan dan pelajaran yang sempurna. Meskipun sebilangannya sudah berpelajaran, namun kebanyakannya masih buta huruf.

Namun terdapat majoriti responden (75.0 peratus) yang berkeadaan kewangan yang mencukupi adalah turun mengundi berbanding 25.0 peratus responden yang cukup wang namun tidak turun mengundi. Ini kerana 75 peratus responden tersebut berpuas hati dan mengenang jasa ahli politik atau wakil rakyat yang membantu mereka dari segi kewangan, kebendaan atau perkhidmatan yang mereka mohon dengan pihak berkuasa tersebut, oleh itu sebagai membalas jasa maka mereka mengundi pihak yang membantu mereka tersebut. Selain itu, terdapat 66.7 peratus responden yang mengundi dalam PRU bertaraf hidup tinggi iaitu keadaan kewangan lebih daripada cukup. Golongan ini biasanya mempunyai jawatan tinggi dalam kampung mereka seperti tok batin, tok jenang, JKKK atau ahli politik yang berjawatan yang mempunyai projek pembangunan yang dianugerahkan oleh pihak berkuasa. Biasanya golongan ini adalah penyokong kerajaan semasa atau ahli perniagaan yang berjaya. Ma'rof dan Zahid (2008)

menyatakan golongan yang berada atau agak mewah ini biasanya menyertai UMNO dan memegang jawatan Ketua Cawangan di kampung mereka.

Oleh itu, peningkatan taraf hidup mempunyai kaitan dengan tahap penyertaan dalam politik pilihan raya yang tinggi. Dengan itu juga, untuk memastikan kesejahteraan hidup Orang Asli ini, mereka perlu aktif dalam politik agar mereka lebih berani bersuara demi memperjuangkan hak Orang Asli untuk meningkatkan taraf hidup mereka dari segi pembangunan kawasan, pemberian bantuan dan nasihat/motivasi, meningkatkan peluang mendapat pendidikan yang lebih baik dan tinggi serta menyertakan mereka dalam badan pembuat keputusan yang dapat memberi kelebihan kepada Orang Asli dari semasa ke semasa.

KESIMPULAN

Sebagai kesimpulannya, Orang Asli masih mempunyai tahap kesedaran untuk mempertingkatkan taraf hidup mereka yang tinggi dengan melakukan langkah penjimatan serta tidak mementingkan perkara yang bersifat kehendak yang tinggi. Namun tahap penyertaan awam iaitu penglibatan dalam aktiviti politik masih rendah disebabkan ketiadaan pengetahuan dan nilai kesedaran yang rendah. Bagi memastikan kesejahteraan hidup mereka tercapai, mereka perlu mempunyai pengetahuan dan kesedaran yang tinggi untuk meningkatkan taraf hidup dan penyertaan awam/politik pilihan raya agar mereka lebih yakin dan dapat memajukan diri dan komuniti mereka seperti orang Melayu, Cina dan India di negara ini seterusnya dapat bersama-sama masyarakat arus perdana dalam usaha memajukan negara demi mencapai masyarakat berminda kelas pertama.

PENGHARGAAN

Ucapan penghargaan dan terima kasih ditujukan kepada Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia dan Universiti Kebangsaan Malaysia kerana membiayai segala urusan kewangan yang berkaitan dalam usaha menghasilkan artikel ini. Penulisan artikel ini adalah hasil daripada data yang diperoleh daripada geran penyelidikan berkod 'FRGS/1/2015/SS04/UKM/02/1' dibiayai oleh Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia dan 'GGPM-2016-035' iaitu Geran Universiti Penyelidikan (GUP), Universiti Kebangsaan Malaysia.

RUJUKAN

- Abdul Talib Bon. (2003). *Kenali Kami Masyarakat Orang Asli di Malaysia*. Batu Pahat: Penerbit Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn (KUiTTHO).
- Bertossi C. (2012). The performativity of colour blindness: race politics and immigrant integration in France, 1980-2012. *Patterns of Prejudice*, 46 (5), 427-444.
- Dawson J. (2012). The ethnic and non-ethnic politics of everyday life in Bulgaria's southern borderland. *Nationalities Papers*, 40 (3), 473-489.

- Er Ah Choy, Zalina Che Mat Ariffin & Joy Jacqueline Pereira. (2010). Sosioekonomi Masyarakat Orang Asli: Kajian Kes di Hutan Simpan Bukit Lagong, Selangor, Malaysia. *Jurnal Melayu*, (5) 2010, 295-314.
- Epstein D, Leventolu B, O'halloran S. (2012) Minorities and democratization. *Economics and Politics*, 24 (3), 259-278.
- Fatan Hamamah Yahaya. (2008). Pendidikan masyarakat Orang Asli. Dlm. Ma'rof Redzuan & Sarjit S. Gill. *Orang Asli: Isu, Transformasi dan Cabaran*. Serdang: Penerbit UPM.
- Ganason, PS. (1984). Interaksi sosio-budaya masyarakat Semelai dengan dunia luar: Satu kajian kes di Pos Iskandar, Pahang. Latihan Ilmiah, Jabatan Antropologi, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor.
- Hasan Mat Nor. (1996). *Tanah dan Masyarakat Orang Asli: Kajian Kes di Empat Buah Kampung Orang Asli di Daerah Batang Padang, Perak*. Bangi: Fakulti Sains Kemasyarakatan dan Kemanusiaan.
- Hasan Mat Nor, Abd. Rahim Mohd Nor, Katiman Rostam, Aishah@Eshah Mohamed & Zaini Sakawi. (2009). Mengapa kami jadi begini? Konflik masyarakat Orang Seletar dan Pembangunan Iskandar, Johor Bahru, Malaysia. *Geografia Online: Malaysia Journal of Society and Space*, 5 (2), 16-26.
- Hatta Hashom. (2008). Membangun dan memperkasa keupayaan diri Komuniti Asli Tasik Chini melalui kepimpinan dan peningkatan kesedaran politik. Latihan Ilmiah. Pusat Pengajian Psikologi dan Pembangunan Manusia, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bangi.
- Held, D. (1996). *Models of Democracy*. Cambridge: Polity.
- Hood Salleh & Sarah Aziz. (2002). Orang Asli of Langat Basin: An interpretation of some social and legal issues. *Prosiding Simposium Penyelidikan Lembangan Langat 2001*. Bangi: Penerbit LESTARI, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Itam Wali Nawan. (1984). Sikap dan penyertaan politik di kalangan Orang Asli. In: *Simposium Pertama Mengenai Pembangunan dan Masa Depan Orang Asli di Semenanjung Malaysia*. Fakulti Sains Kemasyarakatan dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. 26 November.
- Jeffrey Ngau Lenjau. (2011). Pengaruh faktor etnik dalam Pilihan Raya Negeri Sarawak 2011: Refleksi daripada Kawasan Pilihan Raya Telang Usan. *Conference On Elections and Democracy in Malaysia 2011*. Fakulti Sains Sosial, Universiti Malaysia Sarawak, Kota Samarahan, Sarawak. 9-10 November.
- Jin KK. (2010). The 2008 federal elections in Sarawak: A note. *Round Table*, 99 (408), 267-279.
- Junaidi Awang Besar & Vivien W.C. Yew. (2018). Perception of Orang Asli youths on labour force participation in oil palm plantations. *Information*, 21 (6), 1733-1743.
- Junaidi Awang Besar, Novel Lyndon, Mohd Azlan Abdullah (2014) Politik pilihan raya dan partisipasi politik Orang Ulu di Negeri Sarawak. *Geografia Online: Malaysia Journal of Society and Space*, 10 (5), 135 - 147.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Yahaya Ibrahim, Khaidzir Hj. Ismail, Noor Aziah Hj. Mohd Awal, Jeniri Amir & Ahi Sarok. (2011). Pola pengundian mengikut etnik dalam Pilihan Raya Umum Negeri Sarawak 2011. *Conference On Elections and Democracy in*

- Malaysia 2011*. Tempat dan anjuran Fakulti Sains Sosial, Universiti Malaysia Sarawak, Kota Samarahan, Sarawak. 9-10 November.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Yahaya Ibrahim, Novel Lyndon, Khaidzir Hj. Ismail, Noor Aziah Hj. Mohd Awal, Jeniri Amir, Ahi Sarok, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali. (2012). Kriteria pemilihan calon dan parti dalam Pilihan Raya Umum Dewan Undangan Negeri Sarawak. *Geografia Online: Malaysian Journal of Society and Space*, 8 (4), 44-55.
- Junaidi Awang Besar, Yew, V.W.C., Novel Lyndon, Azima Abdul Manaf & Zaimah Ramli. (2016). The empowerment of indigenous youth in oil palm industry. *International Journal of Economic Perspectives*, 1-5.
- Kemf, E. & Vo Quy. (1999). Ethnic minorities and protected areas in Vietnam: the effect of land use on biodiversity in the buffer and core zone of Yok Don National Park. Dlm Marcus Colchester & Christian Erni (edt.). *From Principle to Practice: Indigenous Peoples and Protected Areas in South and Southeast Asia*. Proceedings of the Conference at Kundasang, Sabah, Malaysia 14-18 December 1998.
- Khuzaini Zaid. (2004). Keberkesanan Rancangan Petempatan Semula (RPS) dalam Memperbaiki Tahap Pendidikan Komuniti Asli Temuan di Kuala Kubu Bharu, Selangor. Kertas Projek, Program Pengajian Pembangunan Wilayah, Fakulti Sains Pembangunan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor.
- King, RF., Marian CG. (2012). Minority representation and reserved legislative seats in Romania. *East European Politics and Societies*, 26 (3), 561-588.
- Ma'rof Redzuan & Zahid Emby. (2008). Kepimpinan dan pembangunan Orang Asli. In: Ma'rof Redzuan, Sarjit S. Gill (eds) *Orang Asli: Isu, Transformasi dan Cabaran*. Penerbit Universiti Putra Malaysia, Serdang.
- Mohd Fauzi Mohd Harun. (2006). Peminggiran dan Kemiskinan Orang Asli di Negeri Perak. Tesis Doktor Falsafah/PhD. Fakulti Ekonomi dan Perniagaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor.
- Mohd Fauzi Mohd Harun & Nor Aini Idris. (2009). *Pembangunan Masyarakat Orang Asli: Dilema Miskin dan Terpinggir*. Shah Alam: Pusat Penerbitan Universiti (UPENA).
- Mohd Fauzi Mohd Harun, Nor Aini Idris, Medeline Berma & Faridah Shahadan. (2006). Kemiskinan dalam kalangan masyarakat Orang Asli. *Jurnal Ekonomi Malaysia*, 40 (2006), 95-101.
- Mohd Tajuddin Abdullah, Muhammad Fuad Abdullah, Candyrilla Vera Bartholomew & Rohana Jani. (2016). *Kelestarian Masyarakat Orang Asli Terengganu*. Kuala Nerus: Penerbit Universiti Malaysia Terengganu (UMT).
- Mukhtar Che Ali. (2006). Pembangunan kesejahteraan rakyat Orang Asli Terengganu Wilayah Tengah. Dlm *Seminar Warisan dan Pembangunan Orang Asli Negeri Terengganu*. Universiti Darul Iman Malaysia. 28-29 November.
- Mustaffa Omar. (2005a). Dampak pembangunan ekopelancongan dan pertanian ke atas kehidupan komuniti Orang Asli. Dlm. *Sumber Asli Tasik Chini*. Pnyt. Mushrifah Idris, Khatijah Hussin & Abdul Latiff Mohamad. Bangi: Penerbit UKM.

- Mustaffa Omar. (2005b). Pembangunan Tasik Chini dan cabarannya ke atas kesejahteraan hidup komuniti Asli Jakun. *Seminar Kebangsaan Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran*. Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mustaffa Omar. (2008a). Penilaian Impak Sosial Rancangan Pengumpulan Semula (RPS) Orang Asli. Persidangan Kebangsaan "Orang Asli Selepas 50 Tahun Kemerdekaan Malaysia: Sumbangan dan Pencapaian Orang Asli Dalam Pembangunan Negara" anjuran Pusat Pengajian Pribumi Malaysia dan Muzium Seni Asia Universiti Malaya 19-20 November 2008
- Mustaffa Omar. (2008b). Orientasi Nilai dan Penilaian Komuniti Orang Asli di Cameron Highlands: Suatu Analisis Perbandingan. *Persidangan Perdana Pribumi Malaysia 2008*. Tempat: Dewan Kuliah Utama (DKU), Universiti Darul Iman Malaysia (UDM). Anjuran UDM Kampus KUSZA, dengan kerjasama Jabatan Hal Ehwal Orang Asli (JHEOA) dan Bahagian Pendidikan Khas, Kementerian Pelajaran Malaysia. 25-26 Oktober.
- Mustaffa Omar. (2010). Orientasi nilai dan dan penilaian komuniti Orang Asli dan Melayu di Cameron Highlands: Suatu analisis perbandingan. *Jurnal Pengajian Melayu*, 21 (Disember 2010), 218-249.
- Nicholas, C. (2000). *The Orang Asli and the Contest for Resources: Indigenous Politics, Development and Identity in Peninsular Malaysia*. Denmark: International Work Group for Indigenous Affairs.
- Nicholas, C. (2014). *Orang Asal: Sebuah Pengenalan Bergambar*. Sabah: Jaringan Orang Asal Malaysia.
- Noor Hayaati Abdul Rashid. (2005). Program Pembaikan Taraf Pemakanan dan Kesihatan. Dlm. Osman Ali & Zaleha Md. Isa. *Kehidupan dan Kesihatan Orang Asli di Malaysia*. Kota Kinabalu: Penerbit Universiti Malaysia Sabah (UMS)
- Norasmah Othman & Mohd Hasril Amiruddin. (2016). *Keusahawanan & Masyarakat Orang Asli*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ramle Abdullah. (2014). *Orang Asli: Pembangunan dan Transformasi*. Kuala Terengganu: Penerbit UNISZA.
- Rosmizawati Saad. (2003). Pencapaian akademik komuniti Jakun di Rancangan Penempatan Semula, Mukim Bekok, Segamat, Johor. Kertas Projek, Program Pengajian Pembangunan Manusia, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor.
- Sarjit S. Gill, Jayum A. Jawan, Nobaya Ahmad, Ahmad Tarmizi Talib, Ma' Rof Redzuan, Haslinda Abdullah, Lee Yok Fee, Charanjit Kaur, Mohd Roslan Rosnon & Mohd Razali Harun. (2011). Persepsi dan penerimaan belia minoriti terhadap parti pemerintah. *Conference On Elections and Democracy in Malaysia 2011*. Fakulti Sains Sosial, Universiti Malaysia Sarawak, Kota Samarahan, Sarawak. 9-10 November.
- Sarjit S. Gill, Mohd Razali Harun, Ahmad Tarmizi Talib & Mohamad Zahir Zainudin. (2013). Analisis pola sokongan dan pengaruh politik belia minoriti Siam menjelang PRU-13. Dlm Shamsul Amri Baharuddin & Mansor Mohd Noor. *PRU-13: Siapa Pilihan Pengundi*. Bangi: Institut Kajian Etnik, Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Sekaran, Uma. (2003). *Research Methods for Business – A Skill Building Approach*. New York: John Wiley and Sons Inc.
- Sigit Pramono. (2012). *Bukan Mimpi Hutan Desa: Catatan Pembelajaran Fasilitasi Pengembangan 17 Hutan Desa Di Kabupaten Merangin, Provinsi Jambi*. Jambi: Poros Masyarakat Kehutanan Merangin.
- Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia. (2013). *Laporan Inkuiri Nasional Mengenai Hak Tanah Orang Asal/Asli*. Kuala Lumpur: SUHAKAM.
- Syafrizaldi. (2010). *Mimpi Hutan Desa: Pelajaran dari Rintisan Hutan Desa di Mangun Jayo-Jambi*. Jambi: SSS-Pundi.
- Vivien W.C. Yew, Saiful Farisin Md Ramlan & Mohd Rusydi Ahmad. (2019). Pendekatan Kualitatif Untuk Memahami Kualiti Hidup Masyarakat Orang Asli di Pahang. *Geografia Online: Malaysian Journal of Society and Space*, 15 (4), 191-205.
- Vivien W.C. Yew, Saiful Farisin Md Ramlan, Novel Lyndon, Junaidi Awang Besar, Suhana Saad, Abd Hair Awang, Sivapalan Selvadurai & Lim Jie Wei (2020). Kemampuan Pertanian Sawit Pekebun Kecil Orang Asli Di Semenanjung Malaysia. *E-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities*, 17 (1) (2020), 80-92.
- Voon, PK, Khoo, SH & Zaharah Haji Mahmud. (1979). Integrated surveys for socio-economic change among the Orang Asli in Peninsular Malaysia. *Federation Museum Journal*. Vol 24 New Series. Kuala Lumpur: Museums Department Peninsular Malaysia.
- Yew, V.W.C., Junaidi, A.B., Azima, A.M., Zaimah, R. & Balu, N. (2016). The sustainability of oil palm industry in Malaysia. *International Journal of Economic Perspectives*, 10 (4), 305-310.

MAKLUMAT PENULIS

JUNAIIDI AWANG BESAR

Pengarang koresponden
Program Geografi, Pusat Kajian Pembangunan, Sosial dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
jab@ukm.edu.my

VIVIEN W.C. YEW

Program Antropologi dan Sosiologi, Pusat Kajian Pembangunan, Sosial dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
vivienyew@ukm.edu.my

NOVEL LYNDON

Program Antropologi dan Sosiologi, Pusat Kajian Pembangunan, Sosial dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
novel@ukm.edu.my